

3. Браїло І. Функціональний аспект дослідження лексичних оказіоналізмів української мови / Ігор Браїло // Граматика української мови у функціональному висвітленні : зб. наук. праць / головн. ред. М. І. Степаненко. — Полтава : Полтавський держ. пед. ун-т ім. В. Г. Короленка, 2000. — С. 47—56.
4. Вихованець І. Р. Різновиди транспозицій / І. Р. Вихованець // Актуальні проблеми граматики : зб. наук. праць / відп. ред. В. Ожоган. — Кіровоград : Кіровоградський держ. пед. ун-т ім. Володимира Винниченка, 1997. — Вип. 2. — С. 57—60.
5. Вихованець І. Р. Теоретична морфологія української мови : Академ. граматика української мови / І. Вихованець, К. Городенська ; за ред. І. Вихованця. — К. : Унів. вид-во "Пульсари", 2004. — 400 с.
6. Вихованець І. Р. Частини мови в семантико-граматичному аспекті / І. Р. Вихованець. — К. : Наукова думка, 1988. — 256 с.
7. Мацько Л. І. Інтер'єктиви в українській мові : навчальний посібник / Л. І. Мацько. — К. : КДПІ, 1981. — 131 с.
8. Мигирин В. Н. Очерки по теории процессов переходности в русском языке / В. Н. Мигирин. — Бельцы : Изд-во Бельцкого гос. пед. ин-та, 1971. — 199 с.
9. Мухаммед-Али, Мухаммед Абдель-Азиз. О переходе существительных в междометия / Мухаммед-Али, Мухаммед Абдель-Азиз // Русский язык в школе. — 1973. — № 2. — С. 86—88.
10. Українська мова. Енциклопедія / Редкол. : В. М. Русанівський, О. О. Тараненко (співголови), М. П. Зяблюк та ін. — К. : Українська енциклопедія, 2000. — 752 с.

In the article it is carried out the discription of conditions and features of transposition of adverbs into exclamation it is described semantic pre-conditions and conformities to law of it.

Key words an adverb, an exclamation, a transposition, a transposed word, a transpozit, an interjektivation, an okazionalizm.

В. М. Фурса

ОСОБЛИВОСТІ МОРФОЛОГІЧНОГО ОСВОЄННЯ ІНШОМОВНИХ НЕВІДМІНЮВАНИХ ІМЕННИКІВ У СУЧАСНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ МОВІ

У статті проаналізовано проблеми освоєння невідмінюваних іменників іншомовного походження на морфологічному рівні сучасної української літературної мови, вказано на основні тенденції в родовій диференціації цих одиниць, визначено словозміни парадигми таких іменників.

Ключові слова: невідмінювані іменники, морфологічна система, рід, число, відмінок, нульова відміна, парадигма.

Упродовж останніх десятиріч українська мова, як і багато інших слов'янських мов, зазнає потужного глобалізаційного тиску, що виявляється в інтенсивному запозиченні іншомовних слів. До таких одиниць належать, зокрема, невідмінювані іменники, які, незважаючи на те що вони мають не властивий українській мові вокалічний характер, дедалі активніше проникають до її системи.

У сучасній науковій літературі відомі різні найменування цієї групи слів, проте найуживанішими є "незмінювані іменники" та "невідмінювані іменники". В енциклопедії "Українська мова" зазначено, що традиційно до незмінюваних слів зараховують і деякі іменники, прикметники, які виражають усі граматичні значення, що й інші повнозначні слова, проте тільки за допомогою синтаксичних зв'язків з іншими словами [10, с. 406].

Деякі лінгвісти вказують тільки на відносну невідмінюваність цього класу слів, іменуючи їх так званими невідмінюваними іменниками [3, с. 110]. Інші погоджуються з терміном "невідмінювані іменники" тільки тому, що досі не запропоновано вдалішого терміна для "матеріальної невираженості формальної незмінюваності цих слів" [6, с. 177].

Питання статусу невідмінюваних імен здавна привертало увагу лінгвістів. Так, у російській граматиці після тривалого невизнання невідмінюваних іменників компонентом мовної системи їх описували разом із незмінюваними словами та формами інших частин мови, а з середини 60-х років XX ст. ці слова відносять до особливої "нульової" відміни з "нульовими" [8, с. 506] та субституційними [7, с. 149-154] афіксами. У сучасній україністиці так само кваліфікує їх І.Р.Вихованець, зазначаючи, зокрема, що морфологічно невідмінювані "іменники розподіляються на сім відмінкових омонімічних форм з нульовою флексією. Через те в морфологічній структурі сучасної української літературної мови доцільно виділити відміну з нульовою флексією – нульову відміну" [5, с. 75]. Зважаючи на цю думку, невідмінюваними іменами називаємо одиниці з омонімічними словоформами, що мають нульові флексії й утворюють так званий нульовий тип відмінювання.

Основні теоретичні засади функціонування невідмінюваних іменників у граматичній системі української мови викладені в наукових працях І.Р.Вихованця, А.П.Загнітка [5; 6]. Проте наявні наукові дослідження не подають вичерпної інформації про найновіші тенденції в морфологічному освоєнні невідмінюваних імен, запозичених із різних мов світу.

У пропонованій статті ставимо за мету дослідити основні тенденції та особливості адаптації нових іншомовних невідмінюваних іменників на морфологічному рівні.

У сучасній українській мові невідмінювані іменники іншомовного походження утворюють периферію морфологічних рядів словоформ, тяжіють до синтаксичних типів і реалізують аналітичні тенденції мовної організації [3, с. 42; 6, с. 177], оскільки їхнє відмінкове, родове та числове значення набуває вираження засобами контексту (формами координованих, узгоджуваних або керованих слів), а не афіксальними формантами.

Визначення граматичного значення роду невідмінюваних субстантивів залежить від лексико-граматичного розряду, до якого вони входять. Родова належність невідмінюваних іменників – назв осіб зумовлена їхнім семантичним змістом. Слова, що називають осіб чоловічої статі, належать до чоловічого роду: *ага, газі, гринго, кюре, мікадо, ребе*, напр.: *У книзі йдеться про православного священика, католицького кюре, протестантського пастора і юдейського равина* (Україна молода); *Мсьє Казикін побував удома* (Голос України); іменники – назви осіб жіночої статі – до жіночого роду: *леді, мадам, міледі, міс, місіс, пері, пані, фрау, фру* та ін., напр.: *На думку багатьох колег, ця жінка (Катерина Амосова), яка досить рано зробила кар'єру, має характер залізної леді* (Вечірній Київ); *А образився синьйор Вінченце на містера та місіс Річі за те, що вони поцупили в нього ідею фільму "Зметені"* (Україна молода); *Дебют фрау Мак-Лід як виконавиці східних танців відбувся наприкінці січня 1905р.* (ПіК).

Показником категорії роду в невідмінюваних іменників на зразок *візаві, зомбі, конферансьє, протезе, ультра, фольксдойче, хіні (gini)*, що мають граматичне значення чоловічого і жіночого роду, є синтаксичні відношення, напр.: **Мого візаві** (ч.р.) *звуть* **Анатолій Нишпора** (Вечірній Київ); *..сам Президент запевнив* **свою візаві** (ж.р.), *що не менше переймається демократичним волевиявленням співгромадян* (ПіК). Невідмінювані субстантиви – назви сукупності осіб і ті, що є назвами збірних понять, мають граему середнього роду: *журі, лобі, тріо*, напр.: *Щоправда, журі було іншої думки* (ПіК); *Ми популяризуємо Україну, формуємо в такий спосіб українське лобі* (ПіК).

Серед невідмінюваних іменників – назв неістот у сучасній українській літературній мові виявлено нові тенденції перерозподілу за родами, що зумовлено активним входженням цих одиниць, а особливо нових, до словникового фонду мови-реципієнта, підпорядкуванням усім її граматичним категоріям. Якщо раніше невідмінювані іменники – назви неістот набували переважно граматичного значення середнього роду, то тепер родові значення більшості невідмінюваних субстантивів-неологізмів узгоджується з морфологічними характеристиками відповідних українських родових назв, тобто в останні роки спостерігаємо тенденцію до визначення родової належності нових лексем за родовим поняттям.

Цей чинник зумовив зміну граматичного значення середнього роду на граматичне значення чоловічого роду в цілої низки невідмінюваних іменників, напр.: *торнадо, памперо, майстро, сироро* (за родовою назвою *вітер*); *бугі-вугі, лімбо, сиртакі, шимі* (за родовою назвою *танець*); *бенді* (за родовою назвою *хокей*); *барбекю* (за родовою назвою *шашлик*); *романсеро* (за родовою назвою *романс*); *мачете* (за родовою назвою *ніж*); *метилблау, нейблау, індантеблау* (за родовою назвою *барвник*); *гохуа* (за родовою назвою *животис*); *дегаже* (за родовою назвою *укол* – “вид атаки у фехтуванні”); *дао* (за родовою назвою *шлях* – у філософії); *рістрето, капучино* (за родовою назвою *напій кавовий*) та ін., пор.: *Руйнівний торнадо пройшовся американськими штатами. Ооскаженілий вітер виривав з корінням дерева* (Україна молода); *Пустелі посилають своїх гінців-вітрів у різні країни світу. Один з таких гінців – сироро* (Незвичайне і грізне в природі); *Штучний торнадо “вистрелив” артистку на висоту близько 4 метрів, і вона невдало приземлилася* (Вечірній Київ); *...кавова карта цього закладу, крім традиційного “експресо”, пропонує скуштувати, скажімо, досі мені невідомий “рістрето”* (Без цензури); *Найбільшим попитом у наших споживачів користується кава експресо, за нею йде інший популярний кавовий напій – капучино* (Ви – особистість).

Закон семантичного підпорядкування зумовлює перенесення і граматичного значення жіночого роду відмінюваного іменника, що виступає родовою назвою, на видові номінації іменників – назв неістот невідмінюваного зразка, напр.: *фіджі, публо, урду, банту, гінді, суахілі, навахо, пушу, мандинго, пехлеві* (за родовою назвою *мова*); *авеню, штрассе* (за родовою назвою *вулиця*); *страдиварі, хардингфеле, стабуле, вилепілі* (за родовою назвою *скрипка*); *бері-бері, мільдьо* (за родовою назвою *хвороба*); *рокабілі* (за родовою назвою *пісня*) та ін., пор.: *Хроматична сопілка – сестра білоруської дуди, польської фуярки, чеської сопілки, литовської лумдзяліси, латиської стабуле, естонської вилепілі* (Музика, №3, 2002). У закріпленні вторинного граматичного значення роду важливим чинником виступає формальна подібність невідмінюваного слова до відмінюваних іменників. Чимало лексем з фінально -а набуло граматичного значення жіночого роду, пор.: *фейхоа, твема, ча-ча-ча* тощо, а іншомовні слова на приголосний, пор. *карт-блани, жакоб* і под., – чоловічого роду, напр.: *..фейхоа – іспанського походження, з родини міртових. На Кавказі вічнозелена, росте чагарниками або деревами* (Радянська Україна); *“Чорноморнафтогаз” нарешті отримав газово-нафтовий “Змійний” карт-блани* (Україна молода).

Тенденція визначати граматичне значення роду невідмінюваних іменників – назв неістот відповідно до комплексу лексико-семантичних зв’язків є дуже активною в сучасній українській мові. Очевидно, саме тому у “Великому зведеному орфографічному словнику сучасної української лексики” (Ірпін, 2003) [1] невідмінювані іменники-неологізми зафіксовані без граматичної індексації родової належності, напр.: *адрія, адхикарі, азмарі, азулежу, айтісу, акме, алєнді, алонже, альніко, аматисто, ампаро, асулехо, балабіле, бало, бамбочо, батинное, бахші, бахуєрхі, баяті, бензоє, візе, грозі, еккарто, елемі, ігапо, імасто, кабі, калінсо, ківарі, кокле, кото, кракле, мабу, обліго, пандєро, пандурі, субіто, тату, тондо, ферніко, хайку* та ін. Тільки мовна практика й активне освоєння цих субстантивів українською мовою визначають на перспективу їхній граматичний рід.

У фаунонімії невідмінюваного зразка, як і раніше, семантико-граматичний зміст категорії роду виявляється непослідовно. Немає розрізнення ні за статтю, ні морфологічно, ні синтаксично. Проте в найновіших тлумачних та орфографічних словниках помітно активізувалася тенденція до омонімізації форм роду, суть якої полягає в тому, що грамеми роду – чоловічого і жіночого – розподіляються між різними вживанням однієї словоформи напр.: *кенгуру, невідм., ч. і ж.* [2, с. 424]; *альпака, невідм., ч. і ж.* [2, с. 14]; *гну, невідм., ч. і ж.* [2, с. 187]; *динго, невідм., ч. і ж.* [2, с. 222]; *колі, невідм., ч. і ж.* [2, с. 440]; *колібри, невідм., ч. і ж.* [2, с. 440], пор.: *Утім, такий вправний колібри не лише в спринті, він і стаєр неабиякий: окремі перелітні види під час міграції долають, не сідаючи, добрих 700-800 кілометрів* (Птахівництво); *У маленької колібри дзьоб дуже довгий, щоб висмоктувати нектар із квіток.* (Наука і світ).

Отже, у родовій диференціації невідмінюваних іменників спостерігаємо майже ті самі тенденції, що сформувалися в українській мові в попередні десятиліття. Помітно розширилося коло невідмінюваних іменників, родову належність яких визначено за родовою ознакою їхнього загального слова-поняття.

Невідмінювані субстантиви на позначення предметів з органічно притаманними їм кількісними характеристиками утворюють підгрупу іменників, у яких наявні граматично омонімічні форми однини і множини в одній лексемі. Речовинні та абстрактні не мають денотативної віднесеності до категорії кількості, тому мовна парадигма категорії числа в них не виявляється ні морфологічно, ні на синтаксичному рівні. Обстежений мовний матеріал засвідчив, що граматичне значення числа невідмінюваних іменників розряду конкретних найчастіше виражається за допомогою синтаксичних засобів (*велике авто// великі авто; таке відео// такі відео; припарковане таксі// припарковані таксі*), рідше – аналітичних конструкцій (*два авто, десять авто, сто авто*), напр.: *Втікачів зупинили лише постріли. Тепер замість штрафу матимуть ще й ремонт двох авто* (Україна молода); *Аби відвезти все накуплене добро до готелю, співакові*

довелося викликати одразу **два таксі** (Україна молода); *Це творче суперництво юних маестро* (мн.) було і наполегливим, і результативним (Культура і життя); *Агенція повідомила, що роль космічних таксі* (мн.) виконуватимуть кораблі типу “Союз” (Україна молода); *Гортаю сторінки свого альбому Пожовклі фото* (мн.) – сходинок життя... (О.Вірч); *Півтора року бігали по Луганську євротаксі* (мн.) (Україна молода); *Одеса переживала економічний бум. Відкривали нові кабаре, ресторани, готелі* (мн.) (ПіК); *1992 року Олександрові Шапаренку запропонували очолити Федерацію веслування на байдарках і каное* (мн.) (Україна); *У Київському зоопарку приматів аж 70: шимпанзе, горили, макаки, гамадрили, бабуїни...* (мн.) (Вечірній Київ).

Реальне значення числа чітко можна визначити тоді, коли невідмінюваний іменник та іменний присудок у формі однини чи множини репрезентують зв'язок родового та видового понять, напр.: *..кожен із нас знає з дитинства: колібрі – найдрібніші птахи на нашій планеті* (Птахівництво).

Група невідмінюваних плуративів у сучасній українській мові постала внаслідок впливу лексичної семантики цих слів та за аналогією до відмінюваних іменників: граматичне значення множини іменника *жалюзі* мотивоване семантичним зв'язком із словом *штори*, іменника *спагети* – семантичним зв'язком із словом *макарони* тощо.

Невідмінювані субстантиви можуть виражати різноманітні відмінкові значення. І.Р.Вихованець зазначав, що “невідмінювані” іменники не позбавлені категорійної відмінкової ознаки. У синтаксичному плані “невідмінюваний” іменник, як і “відмінюваний”, стоїть у певній відмінковій позиції, тобто виконує всі притаманні “справжнім” іменникам формально-синтаксичні функції підмета й керованого другорядного члена речення і семантико-синтаксичні функції суб'єкта, об'єкта, адресата, знаряддя, засобу, локатива тощо” [3, с. 110-111].

Результати нашого дослідження узгоджуються з висновками вчених про те, що невідмінювані іменники української мови можуть виконувати всі первинні семантико-синтаксичні та формально-синтаксичні функції відмінків, які притаманні іншим іменниковим лексемам: називний – суб'єкт (граматичний підмет); родовий – поєднання суб'єктної та об'єктної семантики (приіменниковий другорядний член речення); давальний – адресат (придієслівний другорядний член речення); знахідний – об'єкт (придієслівний сильнокерований другорядний член речення); орудний – інструментальна функція (придієслівний другорядний член речення); місцевий – локатив (функція детермінанта); кличний – функція адресата – потейційного суб'єкта дії або суб'єкта стану. Особливістю відмінкових категорійних значень невідмінюваних іменників є їхня формальна нереалізованість. Семантика відповідних відмінків у цих іменниках виражена за допомогою синтагматичних засобів (флексій атрибутивних елементів, дієслівних предикатів): *Двометровий кенгуру увірвався в будинок мешканця міста Манта* (Голос України); *Ваші слова подяки я насамперед адресую і моїм мавпам, і шотландським поні* (Вечірній Київ); *Гран-прі вибороли юні аматори студії “Я+ ти” з міста Сміли* (Голос України); *..українці в Бразилії гарбуза свиням кришати мачете* (ПіК); *Конфлікт виник у привокзальному кафе “СВ”* (ПіК); *Погодьтеся, пані Юліє, що україномовна преса є більш патріотичною, а тому мені залежною від нашої, м'яко кажучи, непатріотичної влади* (Україна молода).

На сучасному етапі розвитку української літературної мови, особливо в публіцистичному та розмовному стилях, спостерігаємо тенденцію, суть якої полягає в прагненні окремих авторів ввести деякі невідмінювані іменники до активного словника української мови і повністю підпорядкувати законам відмінювання всіх іменників, напр.: *Знаєте, я так і не вийшла з авта* (ПіК); *На запитання, чи не зашкодить об'єднанню таке ставлення до медій, співрозмовниця заявила, мовляв, ми нічого не боїмося* (ПіК); *Прем'єр-міністр опікується цим кіном настільки, що кілька хвилин виконував роль оператора на знімальному майданчику* (Вечірній Київ); *Хоч країна вдає, що все гаразд, проте білі не ризикують заїжджати до чорних кварталів, де б'ють їхні авта й викрадають людей* (ПіК); *Вони навряд чи згадають, коли останній раз їздили на метрі, де розміщена Третяковська галерея* (ПіК); *Чесно кажучи, сумніваємося, що кияни проводять дозвілля у писанні віршів чи есеїв* (Україна молода); *..фільм Раджи Капура став вихідною точкою великого кохання до індійського кіна* (ПіК).

Відомо, що в проекті найновішої редакції українського правопису (1999) запропоновано впровадити нову норму, згідно з якою морфемна структура всіх іменників – загальних назв іншомовного походження середнього роду з кінцевим -о після приголосного підлягає членуванню на основу і флексію [9, с. 163]. Ми також вважаємо, що відмінювання таких іменників має бути узаконено. Наша думка у цьому питанні спирається на влучне міркування І.Р.Вихованця, який у своїй статті “Динамічні процеси в українському іменниковому відмінюванні” зазначав: “Штучне затримування й незакріплення того, що відшліфоване в народній мові, а отже, прогресивних динамічних процесів, видається консервативним” [4, с. 37].

Словозміна невідмінюваних іменників сучасної української мови становить розгалужену систему морфологічного вираження грамем іменникових категорій, що утворюють нульову відміну. На основі класифікаційної категорії роду та семантичних і формальних ознак невідмінювані іменники об'єднано у вісім парадигм: чотири повні та чотири неповні. До першої повної парадигми належать невідмінювані субстантиви-апелятиви чоловічого роду. За семантикою ці одиниці розподілено на три підгрупи: 1) назви осіб чоловічої статі: *гідалго, греф'є, гуру, квазімодо, кулі, кутюр'є, маестро, макі, мафіозі, мачетере, мачо, папараці, порт'є, ранчеро, рефері, тореро* тощо; 2) назви фауномінів: *агамі, ара, боа, гризлі, ему, жако, зебу, какаду, карибу, марабу, нанду* та ін.; 3) назви неживих предметів: *комбі, луї, наргіле* тощо. Друга повна парадигма об'єднує невідмінювані іменники-апелятиви жіночого роду, що виступають назвами: 1) осіб жіночої статі: *емансипе, камерфрау, леді, мадам, міледі, міс, місіс, пері, фрейлен, фрекен, фру* тощо; 2) фауномінів: *івасі, ківі, окані, пугасу, це-це* тощо; 3) неживих предметів: *бере, настіччо, страдиварі, фейхоа* та ін. Третій тип нульових парадигм репрезентують невідмінювані іменники з омонімічними відмінковими формами, які зафіксовані в словниках української мови як грами чоловічого і жіночого роду, напр.: *альпака, амхара, бібабо, візаві, гну, зомбі, кенгуру, колі, конференсьє, протеже, ультра, хіндустані, хіні (gini)*. Четверту нульову парадигму утворюють невідмінювані субстантиви

середнього роду – назви неживих предметів на зразок *кашине, трюмо, кімоно, фортепіано, фото, кольє, панно, ранчо, реле, портмоне, авто, сомбреро, манто, бра, банджо, кафе* тощо.

Певна частина невідмінюваних іменників української мови формує неповну, семичленну відмінково-числову парадигму відмінювання. Її мають одининні та множинні субстантиви, представлені системою форм одного ряду – одинни або множини. Сингулятиви виражають значення неозначеної сукупності, колективної єдності, індивідуалізації, а плюративи – роздільно-складної множинності, парності. Зважаючи на це, одининні субстантиви нульової відміни об'єднано в три неповні відмінково-числові парадигми: 1) невідмінювані загальні (апелятиви) та власні (оніми) іменники чоловічого роду: *барбекю, бефстроганов, гошуа, дао, жакоб, каберне, кантрі, метилблау, нейблау, памперо, сапераві, сулугуні, торнадо, Кіпрі, Сомалі* тощо; 2) невідмінювані загальні (апелятиви) та власні (оніми) іменники жіночого роду: *бері-бері, мільдьо, манту, броколі, кольрабі, проміле, рокабілі, Перу, Міссурі, По* та ін.; 3) невідмінювані загальні та власні іменники середнього роду: *рагу, пюре, меню, муліне, вето, віскі, люмбаго, фрикасе, комюніке, рандеву, кредо, мокко, монпасьє, драже, ноу-хау, реноме, філе, желе, асорті, Баку, Тбілісі, Токіо, Торонто* та ін.

Невідмінювані іменники нульової відміни, що вживаються тільки в множині, формують одну неповну парадигму і мають спільну сему “сукупна множинність”. Більшість невідмінюваних плюративів виступають назвами народів, народностей, націй: *майя, басар-бату, басуто, ваорані, мансі, марі, ханти, зулу, йоруба, канурі, кечуа, комі, лао, мунда, мяо, малаямі, маорі* тощо.

Отже, невідмінювані іменники мають свої характерні особливості адаптації до морфологічної системи сучасної української літературної мови й виявляють нові тенденції функціонування таких лексем. Вони зумовлені активним пристосуванням цих одиниць до граматичної системи мови-реципієнта, потребою передавати відношення, які для них є новими.

Термін “невідмінювані іменники” є умовним, бо він позначає одиниці, яким властива тільки формальна незмінність. Вони мають омонімічні грами в усіх можливих формах і типові морфологічні категорії. Характерною особливістю невідмінюваних субстантивів є неповне підпорядкування законам відмінювання іменникових лексем, що зумовлено морфонологічними та нормативними факторами, мовною традицією формальної адаптації іншомовних слів та тенденцією до збереження первинного фонематичного оформлення слова.

ЛІТЕРАТУРА

1. Великий зведений орфографічний словник української лексики. – К.; Ірпін: ВТФ “Перун”, 2003. – 888 с.
2. Великий тлумачний словник сучасної української мови. – К.; Ірпін: ВТФ “Перун”, 2001. – 1426 с.
3. Іван Вихованець. Теоретична морфологія української мови / Іван Вихованець, Катерина Городенська. – К.: Унів. вид-во «Тулъсари», 2004. – 400с.
4. Вихованець І.Р. Динамічні процеси в українському іменниковому відмінюванні / І.Р. Вихованець // Українська мова. – 2003. – № 3-4. – С. 33-37.
5. Вихованець І.Р. Частини мови в семантико-граматичному аспекті / І.Р. Вихованець. – К.: Наук. думка, 1988. – 256с.
6. Загнітко А.П. Теоретична граматика української мови. Морфологія / А.П. Загнітко. – Донецьк: ДонДУ, 1996. – 435с.
7. Мучник И.П. Неизменяемые существительные, их место в системе склонения и тенденции развития в современном русском литературном языке / И.П. Мучник // Развитие грамматики и лексики современного русского языка. – М.: Наука, 1964. – С. 148-180.
8. Русская грамматика. – М.: Наука, 1980. – Т.1
9. Український правопис (проект найновішої редакції). – К.: Наук. думка, 1999. – 340с.
10. Українська мова. Енциклопедія. – К.: Вид-во “Українська енциклопедія” ім. М.П.Бажана, 2004. – 821с.

The article presents a complex research of mastering of indeclinable foreign nouns on the grammatical level of the modern Ukrainian literary language. The term “indeclinable nouns” is conditional because these words have homogeneous case forms and formally inflexible.

О. В. Шпильківська

PLURALIA TANTUM ЯК КОГНІТИВНА ОСНОВА ТЕРМІНА *ФІНАНСИ* В СУЧАСНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ПРАВНИЧІЙ ТЕРМІНОСИСТЕМІ

Проблеми, пов'язані з вивченням особливостей утворення й функціонування певних терміносистем у мові, постійно перебувають у центрі уваги лінгвістів. Окремі аспекти, що стосуються типології, структурних і семантичних особливостей термінів уже висвітлювали вчені – представники різних наукових напрямків – Д.С. Лотте (1961), Л.А. Капанадзе (1965), Є.І. Чупіліна (1967), О.Б. Александровська (1973), В.П. Даниленко (1987), Б.Н. Головін (1987), Т.Р. Кияк (1989), С.В. Гриньов (1993), С.Д. Шелов (1998), В.М. Лейчик (1971 – 2002). Проте питання про специфіку галузевих терміносистем як у вітчизняній, так і зарубіжній лінгвістиці залишається відкритим. Етапними є праці, присвячені дослідженню структури, семантики та функціонування термінів економіки – М.В. Белозьоров (2003), маркетингу – О.І. Гутиряк (1999), кредитно-банківської справи – О.І. Дуда (2001), юридичних термінів – Л.В. Мисик (1993), І.М. Гумовська (2000), Е.Т. Дерді (2003), термінів права – С.А. Толста (2006) і ін.

Проте в українському мовознавстві, попри численні дослідження, присвячені теорії термінології, досі залишаються нез'ясованими проблеми типології, структурної організації та системного вияву термінів *фінансового права* з урахуванням їхнього репрезентативного потенціалу. Зацікавлення проблемою дослідження терміносистеми фінансового права можна пояснити загальною увагою до регулювання економічних, фінансових, торговельних та правових відносин в умовах лінгвалізації світу.

Центральною ланкою терміносистеми (у тому числі терміносистеми фінансового права) української мови є термін – «слово або словосполучення, що позначає поняття певної галузі науки, техніки тощо» [5, 629], або, іншими